

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

О. Б. Жильцов
« 01 » 10 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОМПОЗИЦІЯ

для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»
спеціалізації «Декоративне мистецтво та художні промисли»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0468/18

(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » 20 18 р.

Київ – 2018

Розробник:

Задніпряний Геннадій Трохимович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач:

Задніпряний Геннадій Трохимович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 8 від «30» серпня 2018 р.

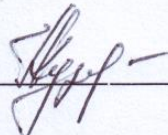
Завідувач кафедри

образотворчого мистецтва О.В.Школьна

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«___» _____ 2018 р.

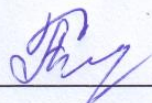
Гарант освітньо-професійної програми

023.00.01 «Образотворче мистецтво» Г. В. Кузьменко

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2018 р.

Заступник директора

з науково-методичної та навчальної роботи А. О. Таранник

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисциплін	Основна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	30	8
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	26	52
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Композиція» є набуття знань з композиції та розвиток професійних навичок для самостійного творчого вирішення завдань художньої діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Композиція» є ознайомлення з основами побудови різних видів композиції, розвиток уміння логічної побудови композиції, аналітичного мислення, здатності до самостійного аналізу створених композицій, розвиток уяви та естетичного смаку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Загальні компетентності	ЗК 1	Світоглядна: знання предметної області і розуміння специфіки професії; усвідомлення рівних можливостей з гендерних питань; здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю; здатність бути критичним та самокритичним.
	ЗК 6	Самоосвітня: здатність до самонавчання та самоосвіти як умови професійного самозростання та самовдосконалення.
	ЗК 7	Універсальна: здатність самостійно виявляти, висувати й

		вирішувати проблеми, планувати та розподіляти час; здатність застосовувати знання на практиці, приймати обґрунтовані рішення; готовність адаптуватися і діяти у нових ситуаціях, виявляти і брати на себе ініціативу, підтримувати та зміцнювати дух підприємництва, об'єктивно здійснювати самооцінку та оцінювати якість роботи інших.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 2	Естетико-культурологічна: здатність до естетизації середовища та активної участі у соціокультурному житті; здатність виявляти художні знання, які відображають видову специфіку та взаємодію візуальних мистецтв; здатність до формування сучасного художньо-творчого мислення, застосування набутих знань на практиці.
	ФК 3	Особистісно-креативна: здатність до самостійного прийняття сміливих рішень, генерування нових оригінальних ідей для досягнення творчих цілей; здатність до самокритики задля бажання досягти успіху.
	ФК 4	Художньо-творча: здатність до самовираження у галузі: станкового живопису, вільної, друкованої та комп'ютерної графіки, художньої кераміки, текстилю.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання:

- основних законів, прийомів та засобів композиції;
- закономірностей палітри виражальних композицій;
- різноманітних прийомів побудови однофігурних сюжетних композицій.

Практичні навички й уміння:

- уміння вибирати відповідні прийоми та засоби однофігурної композиції;
- уміння адекватно передавати художніми засобами певні психологічні стани;
- володіння художньо-виразними засобами виконання композицій ескізів костюмів.

Програмні результати навчання:

- уміння створювати тематичні композиції;
- уміння виконувати твори в різних графічних техніках;
- готовність до фахової діяльності в галузі візуального образотворчого мистецтва.

Програмні результати навчання:

Код	Значення програмного результату
ПРН 1	Здатність діяти в соціумі з урахуванням світоглядних орієнтирів інших членів суспільства, організувати самостійне навчання і працю.
ПРН 2	Здатність усвідомлювати власну причетність до традицій і цінностей національної культури, спрямовувати власну творчість на актуальні проблеми соціуму, дотримуватися етичних принципів у професійній діяльності.
ПРН 3	Володіння методами міжособистісних комунікацій, дотримуючись норм толерантності. Здатність до творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології.
ПРН 4	Володіння знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, здатність застосовувати їх у професійній діяльності.
ПРН 5	Здатність здійснювати мистецьку та культурно-просвітницьку діяльність.
ПРН 6	Здатність до навчання та самостійної науково-дослідної діяльності
ПРН 7	Знання сучасних наукових досягнень, в тому числі у міждисциплінарній галузі, здатність вести самостійну дослідницьку діяльність у галузі мистецтва на базі отриманих знань з фахових дисциплін
ПРН 9	Уміння використовувати характерні особливості художньо-образної мови різних видів та жанрів візуального мистецтва, розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.
ПРН 15	Володіння фаховою термінологією, методами та прийомами професійної діяльності, здатність відповідати за результати своєї праці.
ПРН 17	Здатність взаємодіяти з оточуючим соціальним середовищем, будувати партнерські стосунки на засадах толерантності, взаємоповаги та співтворчості.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Однофігурна композиція							
Тема 1 Однофігурна композиція. Композиція костюма	2	2					
Тема 2 Романтичний портрет	6			6			
Тема 3 Композиція з динамічним рухом	6			6			
Тема 4 Замальовки динамічної композиції	8						8
Тема 5 Ескізний проект костюма	6			6			
Тема 6 Замальовки елементів костюма	10						10
Тема 7 Портрет з атрибутами професії	4			4			
Тема 8 Сюжетна композиція	6			6			
Тема 9 Замальовки сюжетної композиції	8						8
Модульний контроль	4						

Разом	60	2		28			26
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>							
<i>Усього</i>	60	2		28			26

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Однофігурна композиція							
Тема 1 Романтичний портрет	8			2			6
Тема 2 Композиція з динамічним рухом	8			2			6
Тема 3 Замальовки динамічної композиції	6						6
Тема 4 Ескізний проект костюма	6						6
Тема 5 Замальовки елементів костюма	6						6
Тема 6 Портрет з атрибутами професії	8			2			6
Тема 7 Сюжетна композиція	8			2			6
Тема 8 Замальовки сюжетної композиції	8						8
Модульний контроль							
Разом	60			8			52
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	60			8			52

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

ТЕМА 1. (2год.) Лекція. Онофігурна тематична композиція. Композиція з динамічним рухом. Проектування костюма.

Однофігурна тематична композиція. Важливість ідейного задуму в роботі над однофігурною тематичною композицією. Розробка сюжету картини.

Проблеми руху в побудові композиції тематичної картини. Алгоритм побудови композиції.

Особливості проектування костюма. Український народний костюм – основа сучасних тенденцій національного стилю. Особливості проектної графіки костюма.

Рекомендована література:

Основна: [2], [3]

Додаткова: [3], [4]

ТЕМА 2. (6 год.) Романтичний портрет

Композиція портрета в жанрі романтизму. Формат: папір А3.
Матеріали: акварель, гуаш, пастель.

Виконати ескізні пошуки принципів композиційних побудов. Вибрати остаточну композиційну схему. Визначити в деталях окремі елементи композиції, підібрати відповідну техніку виконання. Виконати серію замальовок портрету згідно задуму. Відібрати найкращий варіант. Підготувати «картон» і затвердити його. (2 год.) Перенести основні елементи композиційної схеми на формат оригіналу. Уточнити деталі елементів композиції, анатомічні та конструктивні побудови портрету, та виконати її обраною графічною технікою. (4 год.)

Рекомендована література:

Основна: [3], [4].

Додаткова: [2], [4]

ТЕМА 3. (6 год.) Композиція з динамічним рухом.

Виконати серію замальовок сюжетів з динамічним рухом (ритмічні гімнастичні вправи, балетні та танцювальні па, оздоровча пробіжка на пленері тощо) та оформити один із сюжетів у вигляді композиції з динамічним рухом. Матеріали: папір А4, олівець, туш, перо, гелева ручка, фломастери, акварель, гуаш, пензель.

Визначитись з тематикою та виконати сюжетні пошуки.

Виконати ряд пошукових ескізів принципового вирішення композиції: вибір сюжету на натурі, замальовки пейзажу, групи людей та окремих елементів композиції, вибір формату, розміщення лінії горизонту, розміщення головного предмету (елементу), групи людей, головного героя тощо. Детально промалювати головні та другорядні елементи композиції, уточнити пропорції. (2 год.) Виконати декілька варіантів тонового та

кольорового вирішення композиції та відібрати найкращий з них для подальшого виконання оригіналу.

Перенести ескіз малюнка на поверхню оригінала. Згідно ескізу обраною технікою проробити основні вузлові елементи композиції. Звернути увагу на колорит та тонову гармонію. Закінчену роботу наклеїти на білий цупкий папір чи тонкий картон з полями або оформити у відповідне паспарту. (4 год.)

Рекомендована література:

Основна: [1], [2]

Додаткова: [2], [3]

ТЕМА 5. (6 год.) Ескізний проект костюма.

Виконати ескізний проект сучасного костюма на основі традиційного народного вбрання певного регіону України (за вибором студента). Об'єм проекту включає: письмове дослідження традиційного народного вбрання певного регіону України, копія прототипа, ескізи та чистовий варіант власного ескізного проекту сучасного костюма, ескізний проект ювелірного гарнітуру для даного костюма. Матеріали: папір А3, олівець, перо, туш, гелева ручка, фломастери, акварель, гуаш, пензель.

Виконати серію пошукових ескізів власного проекту костюма на основі вивчення та аналізу прототипа. Продумати деталі костюма та аксесуари. Виконати ескізи кольорового вирішення гарнітуру. Остаточний варіант затвердити для чистового виконання. (2 год.)

Виконати чистовий варіант ескізного проекту сучасного костюма аквареллю або гуашшю (можливе застосування аплікації). Текстова частина (реферат) подається в прозорих файлах та папці, копія прототипа та власний проект на одному аркуші А3, або на окремих аркушах, залежно від об'єму. (2 год.)

Виконати ескіз ювелірних прикрас (аксесуарів) даного костюма. Урахувати загальну стилістику, колорит, фактуру, пластику, сучасні тенденції ювелірного мистецтва. (2 год.)

Рекомендована література:

Основна: [1], [6].

Додаткова: [2], [4].

ТЕМА 7. (4 год.) Портрет з атрибутами професії.

Портрет з атрибутами професії. Виконати тематичну композицію – портрет з атрибутами професії на основі попередніх аудиторних (виконаних на індивідуальних заняттях) замальовок. Матеріали: папір А4, олівець, туш, перо, гелева ручка, фломастери, акварель, гуаш, пензель.

Визначитись з тематикою та виконати сюжетні пошуки. Виконати ряд пошукових ескізів принципового вирішення композиції: вибір сюжету на натурі, замальовки пейзажу, інтер'єру фігури, портрету та окремих елементів композиції, вибір формату, розміщення лінії горизонту, розміщення головного об'єкту в кордонах зони «золотого перетину». (2 год.)

Детально промалювати головні та другорядні елементи композиції, уточнити пропорції. Затвердити остаточний варіант ескізу композиції. Виконати декілька варіантів тонового та кольорового вирішення композиції та відібрати найкращий з них для подальшого виконання оригіналу. Затвердити остаточний варіант ескізу композиції та виготовити «картон» (перехідний малюнок для перенесення ескізу на поверхню оригіналу). Виконати оригінал. Звернути увагу на колорит та тонову гармонію. Закінчену роботу наклеїти на білий цупкий папір чи тонкий картон з полями або оформити у відповідне паспарту. (2 год.)

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [3]

Додаткова: [2], [3]

ТЕМА 8. (6 год.) Сюжетна композиція.

Виконати сюжетно-тематичну композицію із студентського життя (навчання, відпочинок, спорт тощо) за вибором студента. Формат композиції не менше А3, матеріали та інструменти за вибором студента.

Ескізи творчої роботи виконати на папері А4 графітними олівцями, аквареллю, гуашшю. Детально промалювати головні та другорядні елементи композиції, уточнити пропорції. Виконати декілька варіантів тонового та кольорового вирішення композиції та відібрати найкращий з них для подальшого виконання оригіналу. Затвердити остаточний варіант ескізу композиції та виготовити «картон». (2 год.)

Перенести ескіз малюнка на поверхню оригінала. Звернути увагу на колорит та тонову гармонію. Закінчену роботу наклеїти на білий цупкий папір чи тонкий картон з полями або оформити у відповідне паспарту. (4 год.)

Рекомендована література:

Основна: [2], [4].

Додаткова: [2], [3].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль І	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	Не передбачено навчальним планом	
Відвідування практичних занять	1	14	14
Робота на семінарському занятті	10	Не передбачено навчальним планом	
Робота на практичному занятті	10	7	70
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом	
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25
Разом		-	125
Максимальна кількість балів:		125	
Розрахунок коефіцієнта:			
Екзамен:			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Модуль 1

ТЕМА 4 (8 год.). Замальовки динамічної композиції.

Виконати серію підготовчих замальовок елементів в різних ракурсах динамічного руху згідно обраної тематики. Матеріали: папір А4, олівець, туш, перо, гелева ручка, фломастери, акварель, гуаш, пензель.

Рекомендована література:

Основна: [2], [3], [4].

Додаткова: [2].

ТЕМА 6 (10 год.). Замальовки елементів костюма.

Дослідити історію, розвиток та характеристику традиційного народного вбрання обраного регіону України. Текст та ілюстративний матеріал оформити у вигляді реферату в комп'ютерному варіанті.

Виконати кольорову копію (або декілька копій за потребою) обраного прототипа народного костюма. Звернути увагу та замальовувати деталі та аксесуари ансамблю.

Рекомендована література:

Основна: [2], [3]

Додаткова: [1], [2].

ТЕМА 9 (8 год.). Замальовки сюжетної композиції.

Визначитись з тематикою та виконати сюжетні пошуки. Виконати ряд пошукових ескізів принципового вирішення композиції: вибір сюжету на натурі, замальовки пейзажу, групи людей та окремих елементів композиції, вибір формату, розміщення лінії горизонту, розміщення головного предмету (елементу), групи людей, головного героя тощо.

Рекомендована література:

Основна: [2], [3]

Додаткова: [1], [2].

Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. Оригінальність композиції;
2. Композиційна рівновага;
3. Повнота обсягу виконання;
4. Якість виконання;
5. Виявлення творчого підходу.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться у формі практичної роботи, яка має на меті перевірити практичні навички студентів виконувати завдання.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
Робота відповідає завданню, оригінальна за композицією, охайна. Можливі незначні похибки в моделюванні форми.	21-25
Робота відповідає завданню, відчувається творчий підхід до виконання, але є несуттєві недоліки в композиційних побудовах.	17-20
Достатній рівень виконання композиції, проте є суттєві композиційні недоліки, невдалий вибір графічних прийомів.	13-16
Робота частково відповідає завданню, невдалий вибір графічних прийомів, значні технічні помилки.	9-12
Низький рівень виконання роботи. Невиразність композиції, відсутність цілісності мотиву, неохайність виконання.	5-8
Робота не відповідає завданню, робота неохайна, значні композиційні та технічні, технологічні помилки, не завершена.	1-4

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У 5 семестрі семестровий контроль з навчальної дисципліни «Композиція» навчальним планом не передбачений.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Композиція»

Модулі	Змістовий модуль І								
Назва модуля	Однофігурна композиція								
Кількість балів за модуль	125								
Лекції, прак.	1	2, 3, 4	5, 6, 7	8, 9, 10,11	12, 13, 14	15, 16, 17, 18, 19	20, 21	22, 23, 24	25, 26, 27, 28
Теми лекцій	Однофігурна композиція. Композиція костюма								
Відвідування лекцій	1 бал								
Практична робота		Романтичний портрет (10 балів за виконану роботу)	Композиція з динамічним рухом (10 балів за виконану роботу)		Ескізний проект костюма Замальовки (10 балів за виконану роботу) Ескіз (10 балів за виконану роботу) Аksesуари (10 балів за виконану роботу)		Портрет з атрибутами професії. (10 балів за виконану роботу)	Сюжетна композиція. (10 балів за виконану роботу)	
Відвідування практичних занять		3 бала	3 бала		3 бала		2 бала	3 бала	
Самостійна робота				П.6.2. (5 балів)		П.6.2. (5 балів)			П.6.2. (5 балів)
Форма контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)								
Підсумковий рейтинговий бал	125 балів								

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Голубева О. Л Основы композиции / О. Л. Голубева – М.: Сварог и К, 2008. – 144 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/1039/>)
2. Дагдьян К. Декоративная композиция / К. Дагдьян. - Ростов-на-Дону: «Феникс», 2008. – 314 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 2 примірників).
3. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основы образотворчої грамоти / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко. – К.: Вища школа, 2002. – 192 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 62 примірників).
4. Котляр В. П. Основы образотворчого мистецтва / В. П. Котляр. – К.: Кондор, 2006. – 200 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 40 примірників).
5. Яремків М. Композиція / М. Яремків. – Тернопіль: «Підручники і посібники», 2005. – 110 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).

Додаткова:

1. Бідняк М. М. Архітектурна композиція / М. М. Бідняк, О. Б. Білінська. – Львів: «Львівська політехніка», 2011. – 152 с.
2. Гребенюк Г. Є. Основы композиції та рисунка / Г. Є. Гребенюк. – К.: Техніка, 2000. – 224 с.
3. Ковалев Ф. В. Золотое сечение в живописи / Ф. В. Ковалев. – К.: Вища школа, 2000. – 144 с.
4. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма / Т. О. Ніколаєва. – К.: Либідь, 2006. – 176 с.
5. Писанко М. М. Рух, простір і час в образотворчому мистецтві / М. М. Писанко. – К.: Мистецтво, 2000. – 128 с.

6. Електронні ресурси:

Словник образотворчого мистецтва. – Режим доступу:

<http://slovari.yandex.ua/~книги/Словарь%20изобразительного%20искусства/Плакаты/>